

דוח פעילות

יולי-דצמבר 2014

מבוא

במהלך תקופת הדיווח הנוכחית, המשכנו באגודה לזכויות האזרח להפעיל את השילוב הייחודי שלנו, הכולל כלים משפטיים, קידום מדיניות, חינוך ופעילות ציבורית, במאמצינו לקדם ולהגן על זכויות אדם ואזרח בישראל ובשטחים הכבושים.

תקופת הדיווח הנוכחית עמדה בסימן אירועי הדמים של הקיץ, שהחלו עם חטיפתם ורציחתם של שלושה בני נוער ישראלים – איל יפרח, נפתלי פרנקל וגיל-עד שער, והסלימו עם חטיפתו ורציחתו של הנער מוחמד אבו ח'דיר מירושלים המזרחית, העלייה בהסתה הגזענית והאירועים הגזעניים נגד ערבים בישראל, הפגנות במזרח ירושלים והמבצע הצבאי של ישראל בעזה שבא בתגובה לירי רקטות של חמאס על ישראל. תגובת האגודה היתה מהירה, גמישה ומקיפה. האגודה הגישה עתירות משפטיות, עסקה בקידום מדיניות אינטנסיבי מול הרשויות, אספה עדויות מהשטח, וביצעה פעילות ציבורית על מנת להגיב לאתגרי זכויות האדם הייחודיים שנבעו מן המצב. על מנת להתמודד עם אירועי הקיץ פעלה האגודה במספר חזיתות, תוך שהיא מתמודדת עם הפרות זכויות אדם ברצועת עזה ובגדה המערבית, עם הפרות זכויות אדם במזרח ירושלים ועם מתחים בתוך ישראל, שהתבטאו באפליה מצד רשויות מקומיות ובהסתה מוגברת לגזענות ולאלימות. תגובתנו למעשי האיבה של הקיץ התמשכה אל תוך הסתיו, בקמפיין חירום להפצת חומרי חינוך נגד גזענות ברחבי ישראל. בו בזמן, לאורך תקופת הדיווח הזו, המשכנו לעבוד על מגוון רחב של נושאים על מנת להגן על זכויות אדם וחירויות אזרח ולקדם בישראל ובשטחים הכבושים שתחת שליטתה. לקראת סוף תקופת דיווח זו, ב-10 בדצמבר, לרגל יום זכויות האדם הבינלאומי, פרסמה האגודה את דוח המצב השנתי שלה, העוסק במצב זכויות האדם בישראל ובשטחים שתחת שליטתה, [בערבית](#), [בערבית](#) ו**באנגלית**. להלן דוגמאות נבחרות לכמה מפעולות המפתח שלנו בתחומים שונים לאורך החודשים יולי-דצמבר 2014.

זכויות אזרחיות ופוליטיות

❖ תגובה למבצע צוק איתן – חופש הביטוי והמחאה

הגנה על חופש הביטוי והמחאה נוכח התקפות מצד פקידי ממשל: ב-24 ביולי, בעקבות הצהרות פומביות מצד מספר פקידי ממשל בכירים שתקפו מפגינים נגד המלחמה, הטילו ספק בנאמנותם והביעו התנגדות להפגנות בזמן מלחמה (כולל הצהרה מצד השר לביטחון פנים לפיה הוא תומך באיסור על הפגנות בזמן מלחמה, ושר החוץ שקרא בעמוד הפייסבוק שלו לאזרחי ישראל להחרים עסקים ערביים שייקחו חלק בשביתה כללית לאות הזדהות עם תושבי עזה והתנגדות למלחמה), שלחו עורכי הדין שרונה אליהו-חי והיועץ המשפטי של

האגודה דן יקיר [מכתב](#) ליועץ המשפטי לממשלה, בו ביקשו ממנו להזכיר לנבחרי הציבור של ישראל כי הם מחויבים להגן על חופש הביטוי, וכי עליהם להימנע מדה-לגיטימציה להשתתפות בהפגנות חוקיות. לא קיבלנו כל מענה.

הגנה על עובדים שנענשו בשל דעות שהביעו ברשת: ביולי, לאחר מספר מקרים בהם הטילו מעסיקים ומוסדות אקדמיים עונשים על סטודנטים ועובדים בשל עמדות שהביעו ברשת (במיוחד עמדות המתנגדות למלחמה), פרסמה האגודה [מסמך מפורט](#) בנוגע לחופש הביטוי באתרי מדיה חברתית כגון פייסבוק, אשר קבע בבירור כי אסור למעסיקים לפטר עובדים בשל עמדותיהם או התבטאויותיהם ברשת. האגודה הזכירה לציבור כי חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה אוסר על מעסיק להפלות עובד לרעה בשל עמדה או דעה, אלא אם הדברים שהובעו משפיעים על תפקודו המקצועי של העובד. האגודה הדגישה כי אם קיים חשד לפיו ההערות מהוות הסתה אסורה לגזענות או לאלימות, יש להגיש תלונה במשטרה. מנכ"לית האגודה שרון אברהם-ויס ציינה כי "כוחה של מדינה דמוקרטית טמון ביכולתה לאפשר את חופש הביטוי. הגנות חופש הביטוי נועדו במפורש להגן על אמירות שערורייתיות ומתסכלות, מימין ומשמאל כאחד. על מעסיקים המפטרים עובדים בשל אמירות שהובעו בפייסבוק לדעת שהם מסתכנים בתביעות על אפליה".

הגנה על סטודנטים שנענשו בידי אוניברסיטאות בשל עמדות שהובעו ברשת: לאחר שמספר אוניברסיטאות ומכללות הענישו סטודנטים בשל הערותיהם באתרי מדיה חברתית, ולאחר שסטודנט ערבי שלגלג על ישראלים שנפצעו סולק מהלימודים, פנתה האגודה לסגנית יו"ר המועצה להשכלה גבוהה, בבקשה שתורה לראשי המוסדות האקדמיים בישראל להימנע מלהעניש סטודנטים על אמירות ברשתות החברתיות, מקוממות ככל שתהיינה. [במכתב](#), שנשלח על ידי עו"ד טל חסין, מנהלת מחלקת פניות הציבור של האגודה, הבהרנו כי אסור למוסדות להשכלה גבוהה לתפקד כ"משטרת מחשבות", וכי אין זה מקומם לעקוב אחרי פעילותם של סטודנטים ברשתות החברתיות ולהחליט מה מהווה אמירה "קיצונית" או "פוגענית". יתרה מזאת, ציינו כי רק סטודנטים ערבים נענשו, על אף שהרשתות והפורומים ברשת עמוסים באמירות גזעניות מצד סטודנטים יהודים, דבר המעלה חשש בנוגע למניעיהן של האוניברסיטאות.

מרכז מידע למפגינים: בתגובה לעוינות שהופנתה כלפי מפגינים נגד המלחמה מצד המשטרה, הרשויות ואזרחים אחרים, הפיצה האגודה מידע מקוון בנוגע לזכות להפגין, על מנת לוודא שהמפגינים מודעים באופן מלא לזכויותיהם.

❖ עוד על חופש הביטוי והזכות להפגין

כתבי אישום נגד מפגינים: משרד המשפטים הודיע בספטמבר כי כתבי אישום על עבירות של "התקהלות אסורה" יטופלו מעתה ואילך על ידי הפרקליטות במקום על ידי המשטרה, זאת לאחר שהאגודה [קראה](#) למשרד המשפטים להגביר את הפיקוח שלו על כתבי אישום נגד מפגינים, אשר רבים מהם מוגשים למרות היעדר כל בסיס חוקי, ובעקבות זאת סובלים המפגינים מהליכים משפטיים ממושכים עד שהם מנוקים מאשמה.

אלימות משטרתית נגד מפגינות: לאורך השנים התערבה האגודה מול המשטרה במקרים שונים לאחר שקיבלה דיווחים על אלימות משטרתית המכוונת נגד מפגינים. אלימות משטרתית נגד מפגינות היא חמורה במיוחד מכיוון שהיא כרוכה לעתים, בנוסף לאלימות הגופנית, גם בהטרדה מינית המשפילה את המפגינה, מחללת את כבודה ומבקשת להעביר מסר לפיו אסור היה לה להעז לקחת חלק במחאה. יחס כזה מתרחש לא רק בהפגנות עצמן אלא גם בתחנות המשטרה, שם עוברות המפגינות חיפושים באופן משפיל, ולעתים מוטרדות

מינית על ידי החוקרים או נחקרות על ידי אותו שוטר שתקף אותן במהלך ההפגנה. מצאנו כי תופעה זו פוגעת בכל הנשים, ללא הבדל גזע, לאום, עדה, דת או עמדה פוליטית.

האגודה השיקה פרויקט משותף עם הארגון המזרחי-פמיניסטי אחותי לטיפול בתופעה זו. אחותי ארגנה סדנאות לפעילות חברתיות, כולל הרצאות מפי עורכי דין על זכויות המפגינים. בדצמבר פרסמנו קריאה פומבית [בעמוד הפייסבוק בעברית של האגודה](#), [בעמוד הפייסבוק בערבית](#) ובטוויטר בכדי לסייע לנו לאסוף עדויות נוספות מפי נשים שחוו אלימות משטרתית במהלך הפגנות, כך שנוכל להצביע על מגמה בבואנו לדרוש מן המשטרה לשנות את מדיניותה. אנו מתכוונים להציע צעדים ספציפיים אותם תוכל המשטרה ליישם על מנת להפחית את שכיחות התופעה.

חופש הביטוי בקמפוסים: באוקטובר כתבה האגודה לאוניברסיטה העברית בירושלים בנוגע לאיומה של זו לקיים הליכים משמעותיים נגד סטודנטים שהשתתפו בהפגנה ללא אישור רשמי. כבר [כתבנו](#) קודם לכן לאוניברסיטה העברית במאי, לאחר שסטודנטים שהשתתפו בהפגנה פוזרו באלימות על ידי אנשי אבטחה של האוניברסיטה ומשמר הגבול, וצינו במכתבנו כי חופש הביטוי אינו פריבילגיה אלא זכות יסוד חוקתית ומרכיב אינטגרלי בחיי הקמפוס, וכי חלק מתפקידה של האוניברסיטה הוא להכין את הסטודנטים להשתתפות פעילה בחברה האזרחית ובתהליכי הדמוקרטיים.

תביעות דיבה והשתקה: האגודה המשיכה להגן על פרטים ועל ארגוני צדק חברתי מפני תביעות משתיקות (תביעות אסטרטגיות נגד השתתפות ציבורית) ולאורך תקופת הדיווח יעצנו לארגונים שונים בנוגע להתמודדות עם תביעות דיבה מסוג זה בשל אמירות שהושמעו כחלק מפעילויותיהם, ובכך סייענו להגן על חופש הביטוי של אזרחים וארגונים הניצבים מול איום של תביעות משפטיות קנטרניות המבקשות להשתיק את חופש הביטוי. ביולי ביקשנו להצטרף כידיד בית המשפט בהגנה מפני תביעה שהוגשה על ידי אולם אירועים נגד לקוחות אשר מתחו על האולם ביקורת באתר אינטרנטי של מידע צרכני. טענו כי אין זו הפעם הראשונה בה אותו תובע ביקש להשתיק ביקורת באמצעות תביעת דיבה.

❖ הזכות לייצוג פוליטי

באוקטובר [עתרה](#) האגודה יחד עם עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל, לבית המשפט הגבוה לצדק, בשם חברת הכנסת חנין זועבי מבל"ד, אשר הושעתה ב-29 ביולי ממליאת הכנסת ומוועדותיה למשך שישה חודשים, זאת בעקבות הערות שהשמיעה בראיון בנושא חטיפתם של שלושה בני נוער ישראלים. זועבי אמרה כי אינה מסכימה עם פעולותיהם של החוטפים אך אינה רואה בהם טרוריסטים. בעתירתנו טענו כי אמירותיה של זועבי היו פוליטיות בטבען, ולכן אין לוועדת האתיקה של הכנסת סמכות להטיל עליה עונש בשל הערות אלה. בדצמבר קיים בג"ץ שימוע בעתירה ודחה אותה. אנו ממתינים להחלטה המלאה ונימוקיה.

❖ הזכות לפרטיות

פרטיות באתרים משפטיים: משרד המשפטים קיבל את [עמדת האגודה](#) והנחה בתי משפט ואתרים משפטיים להגביל את חשיפתו של מידע אישי בפרסומים מקוונים של פסקי דין.

פרטיות במקום העבודה: ביולי [ביקשו](#) האגודה וקו לעובד להצטרף במעמד ידיד בית המשפט לשימוע בבית הדין הארצי לעבודה בנוגע לפסיקה שהתירה את השימוש בשעון נוכחות ביומטרי ברשות המקומית בקלנסוואה. עמדתנו היתה כי פסיקה זו הנה חסרת תקדים בכך שהיא מאפשרת למעסיק לחצות בגסות את הקו שבין המעסיק לגופם של המועסקים. התייחסנו גם לאפליה מגדרית, וצינו כי רוב התלונות המתקבלות על ידי האגודה

וקו לעובד בנושא הפרת פרטיות במקום העבודה הן מנשים החשות מושפלות, פגיעות וחסרות אונים כתוצאה מחשיפתן ומהיעדר הכוח היחסי שלהן במקום העבודה.

❖ זכויות בהליך הפלילי: זכויות חשודים, עצורים ואסירים

שימוש בכוח קטלני בידי המשטרה: לאחר אירוע הירי בכפר כנא בנובמבר, הצהיר השר לביטחון פנים כי "מחבלים הפוגעים באזרחים ייהרגו". עורכת הדין לילה מרגלית מהאגודה [כתבה](#) בדחיפות ליועץ המשפטי לממשלה יהודה ויינשטיין, וביקשה במכתבה כי יבהיר שאמירותיו של השר אינן משקפות את החוק, וכי השימוש בכוח קטלני מותר לכוחות המשטרה רק כמוצא אחרון וכאשר חיי אדם נמצאים בסכנה.

הזנה בכפייה של אסירים בשביתת רעב: לאחר פרסום תזכיר הצעת החוק על הזנה בכפייה של אסירים השובתים רעב, הגישה האגודה נייר עמדה לוועדת הפנים של הכנסת ושלחה [מכתב](#) לשר לביטחון פנים, בו הבענו את התנגדותנו לנוהל זה מכיוון שהוא מפר את זכותו של אדם לכבוד ולאוטונומיה על גופו. כרגע הצעת החוק לא מתקדמת בשל התנגדות רחבת-היקף. אנו מוכנים לפתוח במאמצי קידום מדיניות נגד החוק אם בכל זאת יקודם בכנסת.

החוק למלחמה בטרור: לאורך תקופת הדיווח עסקה האגודה במאמצי קידום מדיניות אינטנסיביים ואנשי הצוות שלנו השתתפו בארבע ישיבות של ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת בנושא [הצעת החוק למלחמה בטרור](#). החוק מקודם כחלק מתהליך ממשלתי המכוון לביטול מצב החירום השורר במדינה מאז היווסדה והחלפת אמצעי חירום שונים בחקיקת אנטי-טרור מודרנית. אולם בפועל, החוק המוצע ינרמל, ובמקרים מסוימים יחמיר, את תקנות ונהלי החירום שמקורם בשלטון המנדט הבריטי. בינתיים נראה כי רשמנו הצלחה מסוימת בגרימת שינויים להגדרות שיופיעו בחוק (למונחים כגון "מעשה טרור" ו"ארגון טרור") ואשר ישפיעו על כל היבטי החוק. הדיונים על הצעת החוק בוועדת החוקה צפויים להימשך אל תוך שנת 2015.

חוק חומרי מודיעין: האגודה [הגישה](#) נייר עמדה מעודכן לוועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת העוסקת בדיונים בנושא הצעת חוק זו.

❖ הגירה, תושבות ומעמד

ניצחון בבג"ץ – בית המשפט מבטל את חוק ההסתננות החדש: האגודה, יחד עם מספר ארגוני זכויות אדם עמיתים, [עתרה](#) לבג"ץ בבקשה לבטל את הגרסה החדשה (תיקון מס' 4) של החוק למניעת הסתננות, המתירה למדינה לכלוא את מבקשי המקלט ללא הגבלת זמן במתקן השהייה "הפתוח" חולות. באפריל 2014 שמע את עתירתנו אותו הרכב בן תשעה שופטים שביטל בספטמבר 2013 תיקון קודם לחוק. כעת כ-1,500 מבקשי מקלט מוחזקים ללא הגבלת זמן במתקן חולות. על אף שהם מורשים לעזוב את המתקן למספר שעות בין ספירת הבוקר לזו של אחר הצהריים, הרי שבשל מיקומו המרוחק של המתקן, המוחזקים בו כלואים הלכה למעשה בשטח המתקן. מטרת החוק הזה היא לשבור את רוחם של מבקשי המקלט ולכפות על המוחזקים לתת את "הסכמתם" לעזיבת הארץ כך שהממשלה תוכל להתפאר כי אינה מגרשת אותם, אלא רק מסייעת להם לעזוב "מרצונם". אולם השימוש בכליאה ככלי ל"עידוד" מבקשי מקלט לשוב לארצות מוצאם היא בעייתית. החוק הבינלאומי אינו רואה בהחזרה לארץ המוצא פעולה שבוצעה מרצון אם האדם הוחזק במעצר.

ב-23 בספטמבר קיבל בג"ץ את העתירה. ב**פסיקה** של שבעה שופטים מול שניים ביטל בג"ץ את התיקון הרביעי לחוק נגד הסתננות והורה כי על מתקן חולות להיסגר תוך תשעים יום, וכן קבע כי עד הסגירה יוכפפו אלה המוחזקים בו לשתי ספירות יומיות במקום שלוש. בנוסף, הפסיקה ביטלה את הסעיף בחוק הקובע מעצר של שנה בכלא סהרונים למבקשי מקלט שהגיעו לישראל מאז כניסת החוק לתוקף ב-2013. בפסיקתו הדגיש בית

המשפט שוב כי המדיניות הישראלית כלפי מבקשי מקלט אינה יכולה להתבסס על כליאה המונית. הניצחון היה הישג משמעותי ביותר למאמצי האגודה, במיוחד משום שנדיר כל-כך שבית המשפט מבטל את אותו החוק פעמיים.

עם זאת, בתגובה, מיהרה הכנסת, טרם פיזורה בתחילת דצמבר, להעביר גרסה חדשה נוספת של החוק. האגודה, יחד עם ארגוני זכויות האדם העמיתים, הגיבה בזריזות ו**עתרה** שוב לבג"ץ לביטול התיקון האחרון לחוק. בתגובה הוציא בג"ץ ב-18 בדצמבר צו ביניים האוסר על יישום החוק, מונע מן המדינה לשלוח מבקשי מקלט חדשים למתקן חולות ומורה למדינה להגיב לעתירה עד ה-28 בדצמבר.

תושבות לילדי מהגרי עבודה: ב-2010, כתוצאה ממאמץ ממושך שהוביל ארגון **ילדים ישראלים** בשיתוף עם האגודה ומספר ארגוני זכויות אדם אחרים, החליטה הממשלה להעניק מעמד תושב לילדים של מהגרי עבודה שעמדו בקריטריונים מסוימים, כמו כניסת ההורה לישראל באופן חוקי ושליטה שוטפת של הילד בעברית. לאחר שארגון ילדים ישראלים התמזג עם האגודה ביולי 2013, המשיך הצוות שלו לסייע ולתמוך במשפחות המהגרים לאורך התהליך הסבוך של הגשת הבקשה למעמד וההליכים הממושכים במשרד הפנים. נכון לכתיבת שורות אלה סיימו לסייע למעל 600 משפחות שהגישו בקשות לתושבות ונהנות כעת ממעמד של תושב בישראל. רק 30 משפחות טרם קיבלו תשובה בנוגע לבקשות שהגישו.

שמים קץ למאסר ילדים (יחד עם המוקד לפליטים ולמהגרים ורופאים לזכויות אדם – ישראל): במהלך תקופת הדיווח קיימו אנשי הצוות שלנו פגישות עם נציגים ממשרד הרווחה והשירותים החברתיים בנוגע להצעותינו לחלופות למעצר של ילדי מהגרים בהתחשב בהשפעה המזיקה של המעצר על הילדים.

תערוכת אמנות: באוקטובר קיימנו אירוע פתיחה חגיגי לתערוכת אמנות שהוקדשה לילדי מהגרי עבודה תחת הכותרת "**בית**". התערוכה היתה פרי שיתוף פעולה צמוד בין פרויקט ילדים ישראלים של האגודה ומחלקת העיצוב הגרפי בבצלאל, האקדמיה לאמנות ולעיצוב. לאורך השנה נפגשו אמנים ותלמידי אמנות עם ילדי מהגרי עבודה ובני משפחותיהם, ופגישות אלה הולידו סדרה של יצירות אמנות שנושאת המשותף היה "בית". עבודות אמנות שהוצגו בתערוכה נמכרו כדי לגייס כספים לפרויקט ילדים ישראלים של האגודה. מעל 400 איש השתתפו באירוע הפתיחה. האירוע סיפק גם הזדמנות לקשר ישיר בין ישראלים למהגרי עבודה, כולל קבוצת המנהיגות הנשית של קהילת המהגרים.

קבוצת כדורגל: בקיץ האחרון פתחו פרויקט ילדים ישראלים של האגודה והורים עמם אנו עובדים קבוצת כדורגל לילדים הפעילה אחרי שעות הלימודים, במטרה להפחית את הניכור ולקדם סובלנות וידידות על ידי קירוב ילדים מקהילות שונות באמצעות פעילות ספורטיבית. הקבוצה מורכבת מילדים של תושבים ותיקים בישראל, ילדי מהגרי עבודה וילדי פליטים ומבקשי מקלט. הקבוצה נוצרה בחסות מועדון הכדורגל האיטלקי המהולל "אינטר מילאנו", אשר תומך במיזמים מסוג זה במספר מדינות. הקבוצה מתאמנת אחת לשבוע, ומשתתפת אחת לחודש בטורניר מול קבוצות אחרות מיישובים ברחבי ישראל והשטחים הכבושים.

פרס יקיר מגיני זכויות האדם לרותם אילן: בחודש אוגוסט הוענק לרותם אילן, מנהלת פרויקט ילדים ישראלים של האגודה, פרס יקיר מגיני זכויות אדם על ידי הקתדרה לזכויות אדם ע"ש אמיל זולא במכללה למנהל. בנימוקי הבחירה ציינה הקתדרה כמה מתרומותיה של רותם אילן לזכויות האדם בישראל, ובהן חזונה בייסוד ארגון ילדים ישראלים למניעת גירוש מהגרי עבודה וילדיהם שנולדו וגדלו בישראל, הצלחתה בהעצמת קהילת מהגרי העבודה ובניהול קמפיין ציבורי שהוביל להענקת מעמד לאלפי נשים וילדים על ידי הממשלה, והחלטתה למזג את ארגון ילדים ישראלים עם האגודה לזכויות האזרח על מנת להגביר את סיכויי להביא לידי שינוי.

❖ הזכות לקיום בכבוד

חובות של אנשים החיים בעוני

ניתוקי חשמל: האגודה הגישה בקשה על סמך חוק חופש המידע כדי לחקור את נושא המשפחות והפרטים שאינם מסוגלים לשלם את חשבון החשמל שלהם ואשר החשמל בביתם נותק בשל חוב לחברת החשמל. אנשי הצוות שלנו נפגשו עם חייבים שהחשמל בביתם נותק. ביולי כתבנו לרשות החשמל ולשר התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים בדרישה לקבוע תקנים ונהלים בכדי להסדיר ולהגביל את ניתוקי החשמל לחייבים שאינם עומדים בתשלומי החשבון. בהמשך לכך נפגשנו עם נציגי רשות החשמל וחברת החשמל והצגנו את עמדתנו בנושא. אנו מנסים לקדם את הנושא בכנסת ולפרסם אותו בתקשורת.

הזכות למים: האגודה המשיכה במאמצי קידום המדיניות והקמפיין הציבורי שלה נגד ניתוקי מים במקרים של אוכלוסיות פגיעות שאינן מסוגלות לשלם את חשבונות וחובות המים שלהן. האגודה הציגה עמדה עקרונית לפיה יש לאסור כליל על ניתוקי מים, וכי יש לספק לכל אדם כמות מינימלית של מים בלא קשר ליכולתם לשלם. במהלך תקופת הדיווח נפגשו אנשי האגודה עם חברי כנסת, כתבו והגישו [ניירות עמדה](#), העלו את הנושא בתקשורת, והשתתפו בדיוני ועדת הכספים של הכנסת. כמו כן הגשנו בקשה על סמך חוק חופש המידע לרשות המים. ביולי [כתבנו](#) לוועדה הבין-משרדית לשיפור היעילות במשק המים, בבקשה שהמלצותיה יכללו שינויים במדיניות הנחוצים להבטיח את זכותו של כל תושב למים. ב-17 בנובמבר הכריזה רשות המים כי היא אימצה תקנות חדשות לפיהן החל בינואר 2015 לא ינותק אף אדם כליל מאספקת המים ללא אישור מיוחד, וכי חייבים שאינם מסוגלים לשלם לא ינותקו. הדבר משפיע על אלפי משפחות המנותקות מדי חודש מאספקת המים על ידי תאגידי המים בשל חשבונות שלא שולמו. עורכת הדין טלי ניר, מנהלת מחלקת הזכויות החברתיות והכלכליות של האגודה, [שיבחה](#) את החלטת רשות המים כצעד משמעותי בכיוון הנכון, וציינה כי האגודה תעקוב אחר יישומה בכדי לוודא כי היא אכן שמה קץ לתופעה המבישה של ניתוק אנשים חסרי אמצעים ממים.

הליך הוגן במערכת הרווחה: ביוני [השתתפה](#) האגודה בדיון בוועדת זכויות הילד של הכנסת בנושא הוצאת ילדים מבתיים למוסדות, נושא שבו דנו כבר קודם לכן בפגישה שקיימנו בפברואר עם שר הרווחה והשירותים החברתיים. העלינו את [חששותינו](#) בנוגע לצורך בשקיפות ופיקוח מוגבר על ועדות ההערכה וההתערבות המציעות טיפולים לילדים בסיכון. ועדות אלה מחזיקות כרגע בסמכויות רחבות ובלתי מבוקרות להמליץ על מגוון רחב של פעולות לעובדים סוציאליים ובכלל זה הוצאת ילדים מבתיים, השמה במוסדות והעמדה לאימוץ. העלינו את הנושא שוב בפגישה שקיימנו באוקטובר עם שר הרווחה והשירותים החברתיים מאיר כהן, שהבטיח לנו פגישה נוספת עם מנכ"ל משרדו הממונה על נושא זה.

❖ הזכות לדיור

דיור בר-השגה:

עתירות בנוגע ליישום חוק ועדות הדיור הלאומיות: באוגוסט 2011 נכנס לתוקפו [חוק ועדות הדיור הלאומיות](#), שהעניק לוועדות הדיור הלאומיות את הסמכות להגדיר קרקעות כמועדות לדיור בר-השגה בשכירות במיזמי פיתוח המובאים לפניהן ולקבוע מחירי שכירות וזכאות לדיור בר-השגה. בסוף 2013, בעקבות מאמצי קידום המדיניות של האגודה לזכויות האזרח, הוארך תוקף החוק, ותוקן כך שהכנסת הסמיכה את ועדות הדיור הלאומיות להקצות, במיזמי פיתוח המובאים לפניהן, 25% מהדירות לדיור בר-השגה, ודירות בדמי שכירות

מופחתים עבור מי שיימצאו זכאים לכך. בנוסף, הממשלה התחייבה לנסח, תוך שישה חודשים, תקנות בנוגע לדיור בר-השגה בשכירות ואת הקריטריונים לזכאות לדיור בשכירות מופחתת. תקנות שכאלה טרם נוסחו, ובשנת 2014 שלחנו מכתבים בנושא זה לשר הפנים. לאחרונה הזכרנו לועדת הפנים של הכנסת את הצורך בתקנות, ובדיון שנערך בחודש נובמבר התחייבה הממשלה לנסח בקרוב.

במקביל המשכיה האגודה לטפל בשתי [העתירות](#) שהגישה ב-2012 בשם הקואליציה לדיור בר-השגה בבית המשפט לעניינים מנהליים בירושלים בנוגע לשתי תוכניות ספציפיות של ועדות הדיור הלאומיות בירושלים. טענו כי הוד"לים התעלמו מן החוק ולא עמדו באחריותם להקצות קרקע בתוכניות אלה לדיור בר-השגה. טענו כי יש לפרש את החוק באופן המחייב דיור בר-השגה אפילו בהיעדר תקנות שכאלה. דיונים בתיקים אלה התקיימו בנובמבר, וזמן קצר לאחר מכן פסק בית המשפט לטובתנו, וקבע כי על הוד"לים לכלול את יישום החוק ולכלול דיור בר-השגה בתוכניות אלה. זהו תקדים חשוב ביותר אשר ישפיע על כל הוד"לים וגופי תכנון אחרים ברחבי המדינה, ויחייב את הממשלה לקחת את סעיפי הדיור בר-השגה שבחוק ברצינות.

"**חוק הותמ"ל**" מיועד לטפל בתכנון מתחמים גדולים בקרקע מדינה אשר יכללו לפחות 500 יחידות דיור. האגודה, יחד עם הקואליציה לדיור בר-השגה בה אנו מהווים שותף מוביל, [טענה](#) בזכות הכללת סעיפים לדיור בר-השגה בחוק. הממשלה התנגדה, ואנו הפעלנו מאמצים רבים על מנת לשכנע את חברי ועדת הפנים של הכנסת כי זהו נושא משמעותי אשר ראוי לשנותו בחוק. כתבנו והגשנו ניירות עמדה, נפגשנו עם חברי כנסת ופקידי ממשלה, השתתפנו בדיונים ועסקנו בהסברה ציבורית. הגרסה הסופית של ועדת הפנים כוללת ומשקפת חלק מהעקרונות שקידמנו (אם כי לא את כולם): הוועדה החליטה כי בכל תוכנית "תכנון מועדף למגורים", יוקצו 30% מן הדירות לשכירות ארוכת-טווח, ומתוכן מחצית (כלומר 15% מסך הדירות) יועדו לשכירות במחיר מופחת (דהיינו, 20% פחות ממחיר השוק) וכי הממשלה יכולה לחרוג מכך, אולם רק במקרים נדירים. זהו הישג משמעותי בקידום דיור בר-השגה בישראל, היות שהוא נוגע לעשרות אלפי יחידות דיור שייבנו בעשור הקרוב. כך, אם ייבנו 150,000 יחידות דיור, 45,000 מתוכן יוקצו לשכירות ארוכת-טווח, ומתוכן 22,500 יועמדו לשכירות במחיר מופחת. כמובן שנעקוב בקפידה אחר יישום החוק.

הזכות לשוויון בדיור:

חוק מע"מ אפס: האגודה, יחד עם הקואליציה לדיור בר-השגה, [התנגדה](#) לחוק שהציע שר האוצר יאיר לפיד, שיפטור ישראלים הרוכשים דירה ישירות מקבלן מן המע"מ בשיעור 18%. משרד האוצר עומד על כך שפטור כזה יוריד את מחירי הדירות, אולם האגודה התנגדה משום שהקריטריונים לפטור נגועים באפליה. שירות צבאי או לאומי יהווה תנאי סף לקבלת הפטור ממע"מ על דירות שעלותן מעל 950,000 ש"ח. טענו כי אין להתנות הטבות דיור בשירות צבאי, היות שהדבר מפלה לרעה פלחי אוכלוסיה שאינם משרתים בצבא: חרדים, ערבים, אנשים עם מוגבלויות ואנשים שהיגרו לישראל בגיל מבוגר יותר. כמו כן, החוק ייטיב עם פלח קטן של ישראלים אמידים המסוגלים לעמוד במקדמה הגדולה הדרושה לרכישת דירה, במקום עם ישראלים מן המעמד הבינוני והנמוך. הדבר לא יסייע לאלה הרוכשים דירה מיד שנייה מבעלים קודמים, בשעה שרכישות מדיירים קודמים מהוות 75% מכלל רכישות הדירות בישראל.

התנגדנו לחוק באמצעות שלל פעילויות. כאשר פורסם תזכיר החוק, כתבנו חוות דעת משפטית ארוכה ומפורטת בתגובה. לאחר שפורסם נוסח הצעת החוק, עבדנו מול היועץ המשפטי לכנסת, אשר פרסם בעקבות זאת חוות דעת התומכת בטיעונינו. השתתפנו בדיוני הוועדה, נפגשנו עם חברי ועדת הכספים, ועבדנו במרץ מול התקשורת כדי להעלות את המודעות הציבורית בנוגע להיבטים המפלים והבעייתיים של החוק. מאמצינו נשאו פרי, וכרגע ישנה התנגדות נרחבת לחוק החוצה מחנות פוליטיים. גורלו של החוק אינו ברור; ייתכן שהוא היה אחד הגורמים שתרמו למשבר הקואליציוני אשר הוביל לפיזור הכנסת ולהכרזה על הבחירות הצפויות להיערך במרץ 2015.

דיור ציבורי:

ביטול ההפללה על "פלישה" לדיור ציבורי: בחודש יוני [הגשנו](#) חוות דעת במעמד ידיד בית המשפט בביהמ"ש השלום בבאר שבע, בקריאה לבטל את הפללתם של דיירים המואשמים בהסגת גבול וב"פלישה" לכאורה לדירה ציבורית ריקה. התיק עוסק במשפחה בת חמש נפשות החיה בעוני קשה עם חובות עצומים ומתגוררת בדירה קטנה מאד, אשר בקשתה לדיור ציבורי מרווח יותר סורבה. בעקבות זאת נכנסה המשפחה לדירה גדולה יותר השייכת לדיור הציבורי, שעמדה ריקה. בבקשת ההצטרפות שלנו כידיד בית המשפט עמדנו על כך שעל בית המשפט לקחת בחשבון את הנסיבות הייחודיות של אנשים המתמודדים עם עוני קיצוני ונאבקים על קיומם, כמו גם את המחסור החמור בדיור ציבורי. כמו כן ציינו כי ההפללה אינה נחוצה, מכיוון שאפשר לפנות את המשפחה בהליכים משפטיים אחרים. בדצמבר ביטלה המדינה את כתב האישום שלה נגד ההורים. בנוסף, משרד הבינוי יספק להם כעת דירה ההולמת את צרכיהם. זהו הישג משמעותי למאמצינו.

❖ הזכות לבריאות

שימור מערכת הבריאות הציבורית: בעקבות הצלחת [הקמפיין](#) הנמרץ שלנו לשימור מערכת הבריאות הציבורית, שהסתיים בחודש יוני כאשר ועדת גרמן לבריאות (הקרויה על שם שרת הבריאות היוצאת יעל גרמן) אימצה את המלצותינו העיקריות והחליטה לא לאשר אספקת שירותי בריאות פרטיים בבתי החולים הציבוריים של ישראל ולהרחיב את התקציב למערכת הבריאות הציבורית על מנת לחזקה ולקצר את זמני ההמתנה לשירותים רפואיים, הפנינו את מאמצינו לקידום של הסדרת שירותי בריאות פרטיים באותם בתי חולים שם הם כבר אושרו, כגון ביה"ח הדסה. שלחנו מכתב מפורט למשרד הבריאות בו ציינו בעיות מפתח בשירותי הבריאות הפרטיים כפי שהם מסופקים כיום בהדסה, כולל אספקתם בשעות המיועדות לכאורה לשירותי בריאות ציבוריים.

הקמפיין המשותף של האגודה ושל רופאים לזכויות אדם-ישראל לשימור מערכת הבריאות הציבורית כלל את הצגת [הצעותינו](#) לחיזוק השוויוניות והנגישות למערכת הבריאות בישראל במקום הפרטה בעייתית בפני חברי כנסת, פקידים בכירים במשרד הבריאות וחברי ועדת גרמן, מאמצי קידום מדיניות אינטנסיביים, קמפיין נרחב ברשתות החברתיות ופעילות בתקשורת הממוסדת. בדצמבר זכה הקמפיין במקום השני בהצבעה לפרס דרוו, המוענק לקמפיינים מוצלחים לצדק חברתי.

שוויון בשירותי בריאות: האגודה, יחד עם רופאים לזכויות אדם-ישראל ושת"ל, עובדת עם פעילים בצפון ישראל ובדרומה על מאמצי קידום מדיניות להקטנת הפער בשירותי בריאות בין מרכז ישראל לפריפריה, תוך הדגשת הצורך לקבוע תקן הוגן לאספקת שירותי בריאות, ציוד רפואי ואנשי מקצוע. המשכנו להשתתף בדיוני השולחן העגול שמקיים משרד הבריאות בנושע הקטנת הפערים בשירותי בריאות בין המרכז לפריפריה, והופענו בתוכנית הטלוויזיה "[הפנים האמיתיות של הפריפריה](#)" אשר עסקה ביחסים שבין עוני, שירותי בריאות והפריפריה.

טיפול סיעודי וטיפולי שיניים: נכון לעכשיו, אשפוז ארוך-טווח ושירותי סיעוד ביתיים לקשישים אינם נכללים בסל הבריאות, וכמוהם טיפולי שיניים. האגודה יזמה מאמצי קידום מדיניות להרחיב את סל הבריאות הציבורי כך שיכלול שירותים סיעודיים וטיפולי שיניים לקשישים, וכן טיפולי שיניים עד גיל 18. אנו קרובים להשלמת ניסוח נייר עמדה על טיפול סיעודי. קיימנו דיונים בכנסת בנוגע לטיפול שיניים לקשישים ולקטינים.

❖ תגובה למבצע צוק איתן

שני התחומים העיקריים בהם פעלה האגודה בתוך ישראל בתגובה למבצע צוק איתן היו המאבק באפליה נגד ערבים מצד רשויות מוניציפליות, ותגובה למקרים של אלימות והסתה גזענית מצד אנשים פרטיים.

מקלטים ניידיים לכפרים בדוויים בלתי מוכרים: ב-16 ביולי הגישה האגודה [עתיבה](#) בהולה בדרישה כי הרשויות יוודאו שיסופקו מקלטים ניידיים לכפרים בדוויים בלתי מוכרים בנגב כמו גם לישובים הבדוויים המוכרים אשר סבלו ממחסור במקלטים. הבדוויים בנגב היו חשופים במיוחד לירי רקטות מרצועת עזה בשל קרבתם לרצועה והיעדר מקלטים. עתרנו בשם תושבים של מספר כפרים ומספר ארגוני זכויות אדם אחרים הפעילים בנגב. ב-17 ביולי קיים בג"ץ דיון בעתירתנו. ב-20 ביולי דחה בית המשפט למרבה הצער את דרישתנו לאספקה מיידית של מקלטים ניידיים, אולם נתן למדינה 30 יום להגיב בנוגע לפתרון ארוך-טווח לאזור. עתירתנו זכתה לכיסוי תקשורתי ולתשומת לב ציבורית נרחבים.

בקשה להתערבות משטרתית בהתפרעויות נגד אזרחים ערבים: לאירועי הקיץ ולמבצע צוק איתן נלוו עלייה בגזענות ועמה תופעה מדאיגה: קבוצות של קיצונים יהודים איימו על ערבים באלימות במרחב הציבורי, בכלל זה במקומות מגוריהם ועבודתם, קראו לעברם קריאות גזעניות ולעתים אף תקפו אותם באלימות של ממש. המשטרה התערבה רק לאחר שאירעו תקיפות גופניות. ביולי שלח עורך הדין אבנר פינצ'וק מהאגודה [מכתב](#) ליועץ המשפטי לממשלה יהודה ויינשטיין, וקרא לו להורות למשטרה לרסן קבוצות של מתפרעים יהודים שזרעו פחד בקרב תושבים ערבים וניסו להרחיקם מן המרחב הציבורי. בעוד שהאגודה לרוב מוצאת את עצמה יוצרת קשר עם היועמ"ש על מנת לוודא את הבטחת הזכות לחופש הביטוי, בסוג זה של התפרעויות להם היינו עדים בקיץ החולף ניצלו בריונים אלימים לרעה את הזכות הזו על מנת להטיל צל מאיים על קבוצת מיעוט ולאיים על חופש התנועה שלה ועל בטחונה ושלומה. באוקטובר קיבלנו תשובה ממשרד היועמ"ש, בה נאמר כי הם מכירים בחומרת התופעה ובחשיבות של הגברת תחושת הביטחון במרחב הציבורי, וכי בשל התערבותנו הם הבהירו למשטרה את הצורך לטפל כראוי בתקריות אלה.

קו חם לחופש הביטוי ברשתות החברתיות: בחודש יולי, לאחר שקיבלנו דיווחים רבים על אזרחים ערבים שהביעו דעות ביקורתיות כלפי ממשלת ישראל בפייסבוק וכתוצאה מכך זומנו לחקירה ואפילו נפתחו נגדם הליכים פליליים, הפיצה האגודה פוסט בפייסבוק בערבית שהבהיר לפעילים ולמשתמשים ברשתות החברתיות כי הבעת דעה ברשתות חברתיות היא פעולה מוגנת במסגרת חופש הביטוי. כל מי שזומן לחקירה או נעצר בשל סטטוס שפורסם בפייסבוק הוזמן ליצור קשר עם הקו החם של האגודה באמצעות כתובת דוא"ל [ייעודית וטופס מקוון](#).

סגירת מרפאות בקהילות ערביות: ביולי שלחה עורכת הדין טל חסין מהאגודה [מכתב](#) למנכ"ל משרד הבריאות בנוגע לסגירת מרפאות באזור המשולש טירה-קלנסווה-טייבה, לאחר שקיבלנו מידע לפיו הורה המשרד על סגירת מרכזי בריאות המשפחה בשכונות בהן התפתחו הפגנות נגד המלחמה. מאז ששלחנו את המכתב, שהבהיר כי מניעת שירותי בריאות חיוניים לקהילות שלמות היא מעשה בלתי נסבל, לא הגיעו דיווחים חדשים על מניעת שירותים בסיסיים בתגובה להפגנות.

❖ הזכות לשוויון

תגובה לפיטורי עובדים ערבים בידי ראש עיריית אשקלון: בעקבות דיווחים לפיהם החליט ראש עיריית אשקלון לשים קץ להעסקתם של עובדים ערבים באתרי בנייה בגני ילדים עירוניים, [שלחה](#) האגודה לראש העירייה מכתב

בהול בדרישה שיבטל את ההחלטה לאלתר. המכתב, שנשלח על ידי מנכ"לית האגודה שרון אברהם-ויס ועורך הדין עאוני בנא, מנהל מחלקת זכויות המיעוט הערבי באגודה, הדגיש כי צעד כזה יהיה בלתי חוקי בעליל היות שהוא מפר את הזכות לשוויון ולכבוד של אותם עובדים, ושל האוכלוסיה הערבית בישראל בכללה. בתחילת דצמבר התקבלה תשובתו של ראש העירייה, ועל פיה בניגוד לפרסומים העובדים הערבים בגני הילדים לא פוטרו.

בידוק ביטחוני על בסיס לאום ("פרופיילינג") בנמלי התעופה – השקת מערכת האבטחה החדשה: בנובמבר 2013 שמע בג"ץ את [עתירתנו](#) בנוגע לפרופיילינג בנמלי התעופה, ונתן למדינה ארכה עד אפריל 2014 להשיק את מערכת האבטחה החדשה שלה. בנובמבר השנה קיים בג"ץ עוד דיון בעתירה. המדינה קראה לנו למשוך את העתירה מכיוון שמערכת אבטחה חדשה כבר פועלת, ותחתיה, אם בכלל עדיין קיימת אפליה, הרי שהיא מידתית. לעמדתנו, השינויים בשיטת הבידוק אינם נותנים מענה לסעד שנתבקש בעתירה, ואינם מיייתרים את הצורך בהכרעה שיפוטית בשאלות שמועלות בה. ראשית, קיימות שאלות ותהיות רבות באשר לאופן הפעלת המערכת החדשה; שנית, המערכת פועלת רק בנמל תעופה אחד (נתב"ג) וייתכן שיעברו שנים עד שתופעל בנמלי התעופה האחרים; שלישית, נוסעים ערבים רבים עדיין חווים בדיקות ביטחוניות משפילות בנמלי התעופה. אולם מעבר לכך, השינויים שנעשו אינם מיייתרים את הצורך להכריע בשאלה העקרונית באשר לחוקיות השימוש ברמות שונות של בידוק והחלת פרופיל סיכון פוטנציאלי על קבוצה מקרב אזרחי המדינה בשל שיוכה הלאומי השונה. אנו ממתינים כעת לפסיקת בג"ץ.

אפליה בקבלת חברים בקאנטרי קלאב: בחודש אוגוסט [עתרה](#) האגודה לבית המשפט לעניינים מנהליים של מחוז המרכז נגד המועצה המקומית כוכב יאיר בשם משפחה מטירה (זוג ובנם), שבקשתם להצטרף למועדון בריאות וכושר (קאנטרי קלאב) סורבה. בטירה, ישוב ערבי עני, אין קאנטרי קלאב, ולכן ביקשה המשפחה להצטרף לזה שבכוכב יאיר. אולם נראה כי הקאנטרי קלאב בכוכב יאיר מוכר מנויים רק לתושבי הישוב כוכב יאיר, ולתושביהם של שני ישובים יהודיים סמוכים. אנו עומדים על כך כי התנהלות זו מהווה אפליה אסורה מטעמי מקום מגורים, ומעוררת חשד כבד כי מדובר באפליה מטעמי מוצא. העתירה נולדה מפניית המשפחה למחלקת פניות הציבור של האגודה.

❖ **תכנון, בניין ודירור**

ייצוג שווה לנשים ולערבים במנהל מקרקעי ישראל: בדיון שנערך בפברואר 2014 בנוגע ל[עתירתנו](#) מ-2010 (שהוגשה יחד עם איתך-מעכי), קבע נשיא בית המשפט העליון אשר גרוניס כי היעדר ייצוג לערבים ותת-ייצוג לנשים במועצת המנהלים של מנהל מקרקעי ישראל (ממ"י) הם מצב בלתי מתקבל, והורה לנציגי המדינה להציג פתרון תוך 45 יום. בנובמבר נערך דיון המשך בבג"ץ, ונראה היה שבית המשפט אינו מרוצה מתשובת המדינה לפיה שרי הממשלה ממנים את מנכ"לי משרדיהם למועצת ממ"י, ומכיוון שמעטות הנשים ומעטים הערבים בין מנכ"לי משרדי הממשלה, הרי שהם אינם מיוצגים או מיוצגים באופן חסר במועצה. עורכת הדין מטעם האגודה, ראויה אבו-רביעה, טענה בזכות ייצוג הולם לא רק מסיבות סמליות, אלא בכדי שנשים וערבים ייקחו חלק של ממש בתהליך קבלת ההחלטות ובכדי שהאינטרסים של קבוצות אלה ייוצגו במועצת ממ"י. אנו ממתינים כעת לפסיקת בית המשפט.

זכותן בשפה הערבית בנושא זכויות בנייה: בחודש ספטמבר פרסמו האגודה והמרכז הערבי לתכנון אלטרנטיבי [זכותן בשפה הערבית](#) בנושא זכויות בנייה ובנייה ללא היתר בקהילות ערביות. הזכות, שנכתב בשפה נגישה על ידי עורך הדין עאוני בנא, מנהל מחלקת זכויות המיעוט הערבי באגודה, מסביר כיצד לצלוח את סעיפיו הסבוכים של חוק התכנון והבנייה, מהו ההליך להשגת אישורי בנייה, מה ההבדל בין צו הריסה שיפוטי לצו הריסה מנהלי, ואילו עונשים קבועים בחוק על בנייה ללא היתר. הזכות מסביר גם כיצד אפשר לערער על צווי

הריסה ואת ההליכים המשפטיים השונים הכרוכים בכך. בנוסף, בזכותן מציינים הארגונים את עמדתם באשר לפרשנות נכונה ואכיפה הולמת של חוקי התכנון, שצריכות לקחת בחשבון את זכויות האדם, את האפליה המובנית נגד קהילות ערביות בהליכי תכנון ובנייה, ואת המחסור החמור בדיוור במגזר הערבי בישראל.

סדנה לעורכי דין: בספטמבר קיימנו סדנה בבית המלון סנט גבריאל בנצרת עבור עורכי דין מן המגזר הפרטי בנושא זכויות תכנון ובנייה. מטרת הסדנה הייתה לחשוף עורכי דין המטפלים בתיקי תכנון ובנייה בערכאות הנמוכות להיבטי זכויות האדם ולהיבטים החוקתיים של חוקי התכנון והבנייה.

קידום דיוור בר-השגה במגזר הערבי בישראל: האגודה שותפה בפרויקט חדש שמובילות עמותת סיכוי והמרכז הערבי לתכנון אלטרנטיבי, העוסק בקידום דיוור בר-השגה במגזר הערבי בישראל. לאחר שישה ביקורים בקהילות ערביות ובקהילות מעורבות, הכנו [דוח](#) המשקף את הסוגיות המרכזיות הדורשות טיפול. מצאנו כי כל תוכניות הממשלה לקידום דיוור בר-השגה אינן מיושמות בערים ובקהילות ערביות, בין אם בגלל החלטות לפרסם מכרזים בעיקר בקהילות יהודיות, או משום שהתוכניות אינן מתאימות למאפייני הקהילות הערביות בישראל. ביוני קיימנו דיון שולחן עגול בהשתתפות ראשי רשויות מקומיות ערביות ומהנדסים מרשויות מקומיות ערביות, שמטרתו הייתה לדון בדיוור בר-השגה במגזר הערבי בישראל. אנו מארגנים שולחן עגול שני בנושא, בו אנו מצפים להשתתפות נציגי משרדי הממשלה הנוגעים בדבר (משרד האוצר, מנהל מחלקת התכנון במשרד הפנים ואחרים) כמו גם נציגים של רשויות ומועצות מקומיות במגזר הערבי.

❖ שוויון בהקצאת משאבים ציבוריים

מחסור בכיתות ומורות במערכת החינוך הערבית: ביוני [כתבנו](#) לשר החינוך בנוגע למחסור החמור בגני טרום-חובה במגזר הערבי וקראנו לו להקים מוסדות חינוך טרום-חובה ראויים לילדי המגזר הערבי בישראל.

מרפאות טיפת חלב: ביולי [קראה](#) האגודה, בצוותא עם רל"א-ישראל ומרכז אדווה, לשרת הבריאות להעביר את התקציבים הנחוצים לאייש ולהפעיל את מרפאות בריאות המשפחה בלקייה, תל-שבע ותראבין א-סנע בנגב, שעומדות בלתי מאוישות ושוממות בשל מחסור בתקציב.

נגישות שירותים וייצוג הולם בערים מעורבות: במהלך תקופת הדיווח, שלחנו בקשות על בסיס חופש המידע לרשויות המקומיות ברמלה ובלוד, וביקשנו מידע בנוגע למספרם ולשיעורם של הפקידים ובעלי התפקידים הערבים המועסקים בעיריות. קיבלנו תשובות חלקיות, ושלחנו בקשות המשך למידע נוסף. כמו כן, ביולי נפגשנו עם סגן ראש עיריית לוד, אביב וסרמן, על מנת לדון בשיפור הנגישות של השירותים העירוניים השונים, ושל שירותי הרווחה במיוחד, לתושביה הערבים.

❖ זכויות הבדואים בנגב

תוכנית פראוור-בגין: במהלך תקופת הדיווח המשכנו לעקוב אחר תוכניתו של שר החקלאות יאיר שמיר בנוגע לנושאים שהיו תחת סמכותה של תוכנית פראוור. ביולי נפגשנו עם ראש לשכתו של השר. כמו כן נפגשנו עם עמותות אחרות הפועלות בנגב כדי לתכנן פעולה מתואמת ולהתכונן לתרחישים שונים.

כפר לא-מוכר המתנגד לתוכנית העיור הכפוי: בעקבות [עתירתנו](#) מחודש מרץ לבג"ץ בשם תושבי הכפר הבדווי הלא-מוכר ואדי אל-נעם נגד תוכנית אזורית להרחבת העיירה שגב-שלום ולהעברת כ-10,000 תושבי ואדי אל-נעם אליה, החלה המדינה לקדם את תהליך ההכרה בכפר כקהילה עצמאית, אולם באותו מקום סמוך לשגב שלום, אשר כפי שצינו בעתירתנו קרוב במידה מסוכנת למתקנים מסוכנים, כולל אזור תעשייתי-צבאי להטמנת

חומרי נפץ. במהלך הקיץ השתתפנו במספר פגישות של הוועדה האזורית, בהן הצגנו את עמדתנו המתנגדת למיקום. בספטמבר הגשנו תגובה מפורטת לבג"ץ, ודין בעתירתנו נקבע לאפריל 2015.

תוכנית רמת ציפורים: בחודש יוני השתתפנו בדיון שהתקיים במועצה הארצית בנוגע לתוכנית של המועצה האזורית רמת הנגב להקים קהילה יהודית חדשה, רמת ציפורים, באזור אל-באקר בהר הנגב, שם מתגוררים כיום בדוויים. האגודה ועמותת במקום הגישו [התנגדויות](#) משותפות, שמהותן לא נגד הקמת קהילה יהודית חדשה כשלעצמה, אלא נגד התוכנית לשלב מספר קהילות בדוויים המתגוררות בהר הנגב אל תוך הקהילה היהודית החדשה רמת ציפורים. התנגדויותינו התקבלו בחלקן, והמועצה הארצית הקצתה שישה חודשים לבחינת פתרונות חלופיים עבור הקהילות.

❖ **כנסים ודיונים בכנסת**

במהלך תקופת הדיווח השתתפו חברות וחברי צוות האגודה במספר כנסים שעסקו במיעוט הערבי בישראל, כולל כנס ירוחם לצדק חלוקתי ביוני, וכנס מוסאוה למצב אזרחי ישראל הערבים בספטמבר. כמו כן השתתפנו במספר רב של דיונים בכנסת, כולל דיון בחודש יוני בנושא מעמדו החוקי והחוקתי של המגזר הערבי בישראל, ודיון בת-ועדה בנושא העסקת עובדים ערבים במגזר הציבורי.

זכויות אדם בשטחים הכבושים

❖ **מבצע צוק איתן בעזה**

מרגע שהחל מבצע צוק איתן פעלה האגודה יחד עם ארגוני זכויות אדם אחרים ככלב שמירה והזכירה לרשויות, במגעים ישירים ודרך הופעותינו בתקשורת, את חובתן לשמור על החוק הבינלאומי ולהימנע מקורבנות אזרחיים מיותרים. חלק מן הפעולות בהן נקטנו מפורטות להלן:

הפרות של החוק הבינלאומי בעזה: ב-21 ביולי, יצרו עשרה ארגוני זכויות אדם (האגודה, בצלם, גישה, הועד הציבורי נגד עינויים בישראל, המוקד: המרכז להגנת הפרט, יש דין, עדאלה, מחסום ווטש, רבנים לזכויות אדם ורופאים לזכויות אדם-ישראל) קשר בהול עם היועץ המשפטי לממשלה יהודה ויינשטיין בעקבות פרסום דיווחים על אופי ההתקפות ברצועת עזה והשיעור הגבוה של נפגעים אזרחיים אשר העלו חשש כבד להפרות של החוק ההומניטרי הבינלאומי. הארגונים [קראו](#) ליועמ"ש להורות לממשלה להימנע מהפרת חוקי המלחמה ולהקים מנגנון חקירה חיצוני, עצמאי ויעיל לבחינת קבלת ההחלטות של הדרגים הפוליטי והמבצעי. במכתב מצוין כי על פי [הערכות האו"ם](#), מאז תחילת מבצע צוק איתן הקורבנות האזרחיים מהווים כ-70% מכלל ההרוגים, וכי יש להימנע מפעולות צבאיות המטשטשות את ההבחנה בין לוחמים לאזרחים במידת האפשר בכדי למזער את מספר הקורבנות האזרחיים. שבועיים לאחר מכן קיבלנו תגובה בלתי מספקת מן היועמ"ש. באוקטובר שלחנו [מכתב המשך](#) המבקש הבהרות באשר לאמצעים בהם נקט צה"ל בכדי למזער את מספר הקורבנות האזרחיים ובאשר להנחיות לשימוש בארטילריה באזורים מאוכלסים בצפיפות במהלך מבצע צוק איתן.

הפגזת בנייני מגורים בעזה: מוקדם יותר בחודש יולי [קראה](#) האגודה לשים קץ להפגזת בנייני מגורים ברצועת עזה. האגודה הזהירה כי על פי דיני הלחימה מחויבים הצדדים הלוחמים לאמץ צעדים למניעת קורבנות אזרחיים אפילו בעת תקיפת יעדים צבאיים לגיטימיים, ובוודאי כאשר הלגיטימיות של היעד מוטלת בספק.

הגנה על אזרחים בצפון רצועת עזה: ב-14 ביולי [שלחה](#) האגודה, יחד עם קואליציה של שמונה ארגוני זכויות אדם אחרים, [מכתב](#) לשר הביטחון, לפרקליט הצבאי הראשי וליועץ המשפטי לממשלה, בו קראה לישראל להימנע מפגיעה מיותרת באוכלוסיה האזרחית בצפון רצועת עזה. הארגונים ציינו כי העובדה שצה"ל קרא לתושבי צפון רצועת עזה להתפנות מן האזור מעלה חששות כבדים בנוגע לשלומם של אזרחים שלא יעזבו ולהפרות אפשריות של המשפט ההומניטרי הבינלאומי.

נוהל חניבעל: בנוסף, בעקבות דיווחים מרובים לפיהם הפעיל צה"ל את 'נוהל חניבעל' כאשר נפל סג"מ הדר גולדין בשבי, [כתבה](#) האגודה ליועץ המשפטי לממשלה יהודה ויינשטיין וקראה לו להורות לממשלה ולצה"ל כי פעולות צבאיות המיועדות למנוע את שבייתו של חייל או לחלף חייל משוביו אל להן לסכן את חייו של החייל השבוי או לכלול פעילות צבאית באזורים מאוכלסים שם קיים סיכון גבוה לקורבנות אזרחיים. דרשנו שתפתח חקירה בנוגע לשימוש ב"נוהל חניבעל" במהלך מבצע צוק איתן.

פינוי הפצועים: האגודה הצטרפה גם לשבעה ארגוני זכויות אדם אחרים במשלוח [מכתב](#) לרשויות, בו הזכרנו להן את חובתן לאפשר את פינויים של פצועים ברצועת עזה. ציינו כי אמבולנסים אינם יכולים לפנות את הפצועים מאזורים תחת הפגזה בשל אש כבדה ומתמשכת באזורי מגורים, וכן אין באפשרותם של אזרחים להתפנות מאזורים אלה.

הגדה המערבית:

התנגדות לענישה קולקטיבית: בחודש יוני, לאחר שישראל הגבילה באופן חמור את חופש התנועה בגדה המערבית, במיוחד באזור חברון, והחריפה את תנאי האסירים הפלסטינים, בעקבות חטיפת שלושת הנערים הישראליים, [פנינו](#) בדחיפות לשר הביטחון ולשר לביטחון פנים בשם אחד-עשר ארגוני זכויות אדם, וקראנו להם לחדול מהטלת עונשים קולקטיביים על האוכלוסיה האזרחית בגדה המערבית.

שתי מערכות חוק

בנובמבר פרסמה האגודה דוח שכותרתו "שלטון אחד, שתי מערכות חוק: משטר הדינים של ישראל בגדה המערבית". הדוח המקיף בוחן את אחד המאפיינים הבולטים והמטרידים של השליטה הישראלית הצבאית בגדה המערבית – התפתחותן של שתי מערכות חוק ומשפט נבדלות הפועלות בשטחים הכבושים – מערכת משפט אזרחית לאזרחים ישראלים, ומערכת משפט צבאית לתושבים פלסטינים.

הדוח, שפורסם [בעברית](#) ו**באנגלית**, סוקר את המצב החוקי תחת שלטון ישראל בגדה המערבית ומראה כיצד בעשרות שנות שלטון צבאי "זמני" נוצרו שתי מערכות חוק ומשפט נפרדות ושונות, המפלות בין שתי אוכלוסיות החיות באותו שטח: אזרחים ישראלים ותושבים פלסטינים. ההפרדה החוקית אינה מסתכמת בעניינים ביטחוניים, פליליים או אפילו כאלה הנובעים מאזרחות, אלא נוגעת כמעט לכל תחומי החיים. שורה של צווים צבאיים, פסיקות חוקיות ותיקונים מנהליים הניבו מצב בו אזרחים ישראלים המתגוררים בשטחים הכבושים נשארים תחת שיפוטם של החוק הישראלי ומערכת המשפט הישראלית, על כל ההטבות הנלוות לכך. בג"ץ קבע כי הזכויות השמורות מכוח חוקי היסוד של מדינת ישראל חלים באופן שווה על אזרחים אלה, על אף שהם אינם מתגוררים בתחומי הריבונות הישראלית. חלק ניכר מן החוק הישראלי מוחל אף הוא בשטחים הכבושים על "יהודים הזכאים להתגורר בישראל מכוח חוק השבות" שאינם אזרחי ישראל.

לעומת זאת, הפלסטינים בגדה המערבית כפופים לחוק צבאי נוקשה בהרבה – צווים צבאיים שהוצאו על ידי צה"ל מאז 1967 – בנוסף לחוקים ירדניים שקדמו לכיבוש הישראלי. שלא כמו אזרחים ישראלים, פלסטינים מועמדים לדן בבתי דין צבאיים על כל עבירה, מרצח ועד גניבת קרטון חלב במכולת. על פי עורכת הדין תמר

פלדמן, מנהלת מחלקת זכויות אדם בשטחים הכבושים, "דוח זה מראה כי האפליה בין ישראלים ופלסטינים, החיים תחת שלטון אחד באותו שטח, אינו תופעה מקומית, אלא הוא סוגיה של אפליה ממוסדת, היות שהוא מוחל על תחומים שאינם נוגעים כלל לענייני ביטחון. חובה על החברה בישראל להכיר במציאות זו".

במהלך תקופת הדיווח עבדנו על השלמת הדוח ועל עריכתו. במקביל, קיימנו פגישות עם בכירים ובכירים לשעבר במשרד המשפטים ובמערכת הביטחון, כדי להציג בפניהם את ממצאי הדוח וללמוד את עמדתם באשר לסוגיות המועלות בו. הוזמנו להציג את הדוח בפני 150 מעובדי משרד המשפטים. בספטמבר קיימנו תדריך לדיפלומטים כדי להציג בפניהם את הדוח. בדצמבר קיימנו כנס השקה באוניברסיטת תל אביב בצוותא עם מרכז מינרווה. הכנס כלל שלושה פאנלים של דוברים, ובהם בכירים צבאיים, פקידי ממשלה בכירים, מומחים משפטיים ואקדמאים, בהם הפרקליט הצבאי הראשי לגדה המערבית ושופטת בדימוס בבית המשפט העליון. מעל 200 איש ואישה השתתפו בכנס, שזכה לסיקור תקשורתי נרחב. אנו נמשיך להשתמש בדוח בעבודתנו מול הממשלה ומערכת המשפט הצבאית והמנהל האזרחי, ולחשוף קהלים רחבים יותר לממצאיו.

❖ זכויות הפלסטינים באזור סי: גירושים והריסות

שטח אש 918: בינואר 2013 הגישה האגודה עתירה בבג"ץ נגד כוונת המדינה לגרש כאלף פלסטינים המתגוררים בכפרים החקלאיים של האזור המכונה [שטח אש 918](#). אנו מעורבים בתהליך גישור מתמשך מול המדינה שהחל בנובמבר 2013, כאשר בג"צ מינה מגשר לתיק, ובג"צ נתן ארכה להמשך תהליך הגישור עד סוף פברואר 2015.

חירבת זנוטה: בשנת 2007 [עתרה](#) האגודה לבג"ץ בנוגע לכוונה להרוס את הכפר חירבת זנוטה שבדרום הר חברון. בדיון שנערך בבג"ץ בחודש ספטמבר שלח בית המשפט את הצדדים להמשיך את מאמצי המשא ומתן למציאת מקום מגורים חלופי לפלסטינים המתגוררים בכפר. המגעים נמשכו בחודש אוקטובר, ונפגשנו עם אגף התכנון של המנהל האזרחי כדי לדון בהצעות שהגישה המדינה.

שינוי תוואי גדר ההפרדה בעקבות עתירות ג'יוס-פלמה: חמש שנים לאחר שבג"ץ פסק לטובת [עתירותינו](#), הסתיימה סלילה התוואי החדש לגדר ההפרדה, והאדמות הושבו סוף כל סוף לבעליהם הפלסטינים. עם זאת, נמשכות הבעיות בנוגע לגישת החקלאים לאדמותיהם במרחב התפר שמעבר לגדר. באוקטובר [קראנו](#) ליועץ המשפטי של צה"ל לגדה המערבית להסדיר את הגישה למרחב התפר ולהגן על זכותם של הפלסטינים להתפרנס בכבוד.

חופש התנועה: בספטמבר קראנו לסגן היועץ המשפטי הצבאי לגדה המערבית לבטל את ההגבלות החדשות שהוטלו על גישת התושבים הפלסטינים לכביש 443, ולשנות את האופן שבו מבצעים החיילים בדיקות ביטחוניות במחסומים, שכרגע מפר את הזכות לפרטיות ואת הזכות לכבוד של נשים פלסטיניות. בעניין נפרד, באוקטובר ובנובמבר שלחנו מכתבים למפקד הצבאי של הגדה המערבית וקראנו לו להסיר את הסגר על הכניסה לכפר דיר איסטיה. מספר ימים לאחר משלוח מכתבנו השני למדנו כי הסגר הוסר.

❖ הזכות להפגין בשטחים הכבושים

ביולי כתבנו לאלוף פיקוד מרכז בנוגע לשימוש באש חיה לפיזור הפגנות בגדה המערבית, זאת בעקבות מותם של שלושה-עשר פלסטינים ומאות פצועים. בספטמבר קיבלנו תגובה בה נאמר כי צה"ל מכבד את הזכות להפגין בשטחים הכבושים ומגביל את השימוש באש חיה למצבים בהם חיי אדם נתונים בסכנה. אנו מתכוונים להמשיך לעקוב אחר המצב ולהתכתב עם הרשויות בנושא זה.

באוקטובר פרסמנו בשלוש שפות ([עברית](#), [ערבית](#) ו-[אנגלית](#)) את "מעמדה של הזכות להפגין בשטחים הכבושים", נייר עמדה המציג את הבסיס החוקי לזכות למחות ולהפגין בשטחים הכבושים, למרות ההנחה הרווחת בקרב ישראלים לפיה יש לכובש את הזכות הגורפת להגביל את חופש הביטוי והמחאה של אלה החיים תחת הכיבוש. נייר העמדה ישמש כבסיס לדו-שיח עם שופטים צבאיים בנוגע לתפקידם בדיכוי המחאה בשטחים הכבושים, וישמש אותנו בפעילות הציבורית שלנו. בספטמבר קיימנו תדריך לסגל הדיפלומטי בנושא נייר העמדה.

❖ זכויות בהליכים פליליים

בחודש אוקטובר הגשנו שתי בקשות על סמך חוק חופש המידע: אחת לדובר צה"ל, בבקשה לקבל פקודות, תקנות והנחיות בנוגע לכניסת פלסטינים לתחנות משטרה ברחבי הגדה המערבית (כולל בדיקות ביטחוניות) לבתי משפט צבאיים; והשנייה למשטרת ישראל, בנושא תקנות והנחיות בנוגע לכניסת פלסטינים לתחנות משטרה, במיוחד לצורך ליווי קטינים לחקירות. בדצמבר קיבלנו תשובות לשתי הבקשות, בהן נמסר כי תקנות מעין אלה אינן קיימות. בנוסף, ביולי ובספטמבר השתתפו אנשי הצוות שלנו בסדורים לדיפלומטים בכלא עופר, מתקן כליאה ישראלי בגדה המערבית, שבו מוחזקים כ-1,500 אסירים ועצירים פלסטינים.

❖ פרויקט המשפט ההומניטרי הבינלאומי

בנובמבר פתחה האגודה בהכשרה מקיפה בנושא המשפט ההומניטרי הבינלאומי עבור 13 אנשי חינוך. תוכנית ההכשרה כללה מספר ימי לימודים מלאים בנובמבר ודצמבר, והרצאות מאת מגוון רחב של מרצים מן האקדמיה, הצבא וארגוני זכויות אדם. לקראת ההכשרה נפגשנו עם אנשי חינוך מתנועות נוער שונות על מנת לפתח תוכנית הכשרה מתאימה עבורם.

במהלך תקופת הדיווח גם תכננו והתחלנו תוכנית חינוך בנושא המשפט ההומניטרי הבינלאומי לשנת הלימודים 2014-15 לתלמידי המכינות הקדם-צבאיות ברחבי ישראל. הסדנאות בנות 10 המפגשים, שהחלו בסתיו האחרון, יועברו ל-13 קבוצות, ויכללו שלוש מכינות קדם-צבאיות בהן לא קיימו סדנאות בעבר. הסדנאות יעסקו בקשת רחבה של זכויות אדם, במאבק בגזענות, ובעקרונות המשפט ההומניטרי הבינלאומי. כבר קיימנו שש סדנאות במכינות קדם-צבאיות בסתיו האחרון, בהן השתתפו 200 איש.

זכויות אדם בירושלים המזרחית

בתקופת הדיווח הנוכחית היינו עדים לעלייה משמעותית בהתנגדות האזרחית ובאלימות בירושלים המזרחית: התנגשויות יומיומיות בין כוחות הביטחון הישראליים לבין צעירים ברחבי שכונות ירושלים המזרחית הפכו לדבר שבשגרה, ובמערב העיר אירעו פיגועי טרור, כמו גם פשעי שנאה והתקפות על עובדים ועוברי-אורח פלסטינים. מעל 1,000 פלסטינים נעצרו. לנוכח האירועים האלימים התמקדנו בעיקר בפעילות תקשורתית ובהפעלת לחץ על המשטרה במטרה למזער את הפגיעות בגוף ואת הפרת זכויות היסוד של מפגינים ותושבים. בנוסף למגעים ישירים עם המשטרה ועם מקבלי החלטות אחרים, עסקנו בפעילות תקשורתית נרחבת בכדי להגביר את המודעות הציבורית להתנהלות הבעייתית של המשטרה בירושלים המזרחית.

❖ תגובה לאלימות הגוברת

אלימות משטרתית נגד אזרחים: ב-16 ביולי שלח עורך הדין יוסף כארם מהאגודה [מכתב](#) למפכ"ל המשטרה, בו תיאר מקרים רבים שבהם הפעילו שוטרים אלימות גופנית מופרזת נגד אזרחים, כמו גם שימוש אסור באמצעים לפיזור הפגנות, כולל כדורי גומי שנורו לעבר פלג הגוף העליון והפנים של מפגינים, ושימוש מסיבי בגז מדמיע בשכונות מגורים צפופות תוך סיכון התושבים, ובמיוחד תינוקות וקשישים. האגודה דרשה שינוי מיידי בהתנהלות המשטרה. ב-30 ביולי הורה משרד המשפטים למשטרה להשיב מיד לטענות שהועלו במכתבנו ולספק מידע נוסף על האירועים המפורטים בו על מנת להחליט כיצד להמשיך.

שימוש ב"בואש" לפיזור מפגינים: בחודש אוגוסט ושוב בנובמבר, [כתבה](#) האגודה למפכ"ל המשטרה בדרישה שהמשטרה תחדל מן השימוש שלה בתרסיס ה"בואש" המצחין בירושלים המזרחית, שגרם לנזקים חמורים ונרחבים לתושבי האזור. מאז יולי, אזורים גדולים במזרח ירושלים כוסו בכמויות אדירות של נזל הבואש, ועשרות אלפי תושבים חוו קשיי נשימה, אכילה ושינה. עורכת הדין אן סוצ'יו מהאגודה הסבירה בפניותינו כי יש יחס לא פרופורציונלי בין מטרתו המוצהרת של הבואש – פיזור התפרעויות פומביות והפרעות לסדר – לבין השימוש שנעשה בו, הפוגע בבריאותם של תושבים חפים מפשע ומזיק לרכוש. השכונות במזרח ירושלים נוטות להיות אזורים מגורים צפופים במיוחד. השימוש בנזל הבואש להספגת אזורים עצומים, כולל רחובות וסמטאות צרים ומתפתלים, פוגע בעוברי אורח ובתושבים חפים מפשע, ובמיוחד בילדים, בנשים בהריון, בקשישים, בחולים ובנכים. נזל הבואש עלול לגרום לסחרחורת ולבחילות, ולנזקים חמורים לבתים, חנויות וכלי רכב.

מרכז לעובדי שטח: במהלך תקופת הדיווח עמל עובד השטח של האגודה, חוסאם עאבד, סביב השעון לאסוף עדויות ממשפחות, כולל כאלה שאיבדו ילדים. ביולי הקימה האגודה בביתו שבירושלים המזרחית "חדר מלחמה" זמני לעובדי שטח ולאנשי תקשורת. חוסאם, יחד עם עובדי השטח של עיר עמים ושל בצלם, מילא תפקיד מפתח בתיעוד האלימות שפשתה בעיר. העדויות שהם אספו היו מכריעות בדיווחים על התגובה המשטרתית האלימה להפגנות, ועל התקפות נגד פלסטינים מצד כנופיות בריונים משוטטות. חוסאם נפצע קלות שלוש פעמים, עמיתו מעיר עמים הוכה בידי המשטרה, וחברים אחרים נפגעו בידי המשטרה במהלך הפגנות.

❖ שירותים חברתיים

רווחה: ביוני למדנו כי בעקבות מאמצי קידום המדיניות הממושכים של האגודה, אישר שר הרווחה והשירותים החברתיים 30 תקנים נוספים לעובדים סוציאליים בסניפים בירושלים המזרחית (התוספת הגדולה ביותר בתקני עובדים סוציאליים בירושלים המזרחית מאז ומעולם), כמו גם תוספת תקציב של 15 מיליון ש"ח לשירותים חברתיים. זהו צעד משמעותי ונחוץ ביותר בכיוון הנכון לנוכח העוני העמוק השורר באזור והמחסור בשירותי רווחה, אשר מזיק לפגיעים ביותר בחברה כמו ילדים בסיכון וקורבנות של אלימות במשפחה.

חינוך: ב-2011 פסק בג"ץ ב**עתירה** שהגישה האגודה והקצה לעיריית ירושלים ולמשרד החינוך חמש שנים לפתור את המחסור החמור בכיתות בירושלים המזרחית. באוגוסט שלחה האגודה מכתב למשרד החינוך בו קראה למשרד להתייחס לבעיה זו ולבעיות אחרות בחינוך בירושלים המזרחית. בספטמבר כתבנו למחלקת החינוך בעיריית ירושלים וביקשנו מידע על מספר גני הטרם-חובה הנבנים במזרח העיר. בדצמבר שלחנו [מכתב](#) לעירייה ולמשרד החינוך וביקשנו מידע על ההכנות שנעשו ליישם את פסיקת בית המשפט. על אף ששני הגופים נקטו באמצעים להקטין את המחסור בכיתות בבתי הספר הממלכתיים, גני החובה והטרם-חובה, המחסור נותר גדול ואף התרחב בשל הגידול הטבעי במספר התלמידים.

בראות – שירותי אמבולנס: באוקטובר יצרה האגודה קשר עם מנכ"ל משרד הבריאות והציגה בפניו עדויות על שלושה מקרים הקשורים לעיכובים חמורים בהגעת אמבולנסים, כולל מקרה שאירע באור יום מלא, בשעה שלא

אירעו כל התפרעויות, והסתיים במותה של יולדת. ביקשנו פגישה בכדי לדון בבעיות באספקת שירותי חירום אמבולטוריים לשכונות ירושלים המזרחית.

מרכזי בריאות המשפחה: האגודה [מקדמת](#) את הקמתם של מרכזים נוספים לבריאות המשפחה (טיפת חלב) בשכונות ירושלים המזרחית. ביולי השתתפו אנשי הצוות שלנו בדיון בכנסת על מרפאות טיפת חלב בארץ כולה, והעלו את נושא המחסור בירושלים המזרחית. קיבלנו הודעה כי שתי מרפאות חדשות תיפתחנה בקרוב, ואנו ממשיכים לעקוב אחר הנושא.

❖ דוח לאו"ם

בספטמבר הגישה האגודה לוועדת זכויות האדם של האו"ם [דוח צללים](#) בנוגע ליישום האמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ופוליטיות (ICCPR) בירושלים המזרחית. הדוח מתווה המלצות שהגישה האגודה לממשלת ישראל לשיפור מצב זכויות האדם בירושלים המזרחית, ומתמקד בשני נושאים בעלי השלכות חמורות על זכויות האדם: (1) שימוש מופרז בכוח מצד רשויות אכיפת חוק בכל רחבי ירושלים המזרחית, שם אלימות והתנהלות לא תקינה של המשטרה נפוצות, והפרות סדר מפוזרות לעתים קרובות באופן הפוגע באוכלוסיה ומפר את תקנות המשטרה עצמה; (2) שכונות ירושלים המזרחית שמעבר לגדר ההפרדה, אשר תושביהן חייבים לעבור דרך מחסום עמוס בודד בכדי להיכנס לשאר העיר, ואשר בהן הרשויות נמנעות מלספק שירותים חברתיים בסיסיים כמו איסוף אשפה, סניטציה, חיבור למים, חינוך, תיקון כבישים ושירותי משטרה, אמבולנס וכיבוי אש.

חינוך לזכויות אדם

במהלך תקופת הדיווח ארגנה מחלקת החינוך של האגודה סדנאות והרצאות רבות במוסדות חינוך ברחבי ישראל, המשיכה לפתח חומרים פדגוגיים, ליעץ לבתי ספר ולתנועות נוער, לנהל את אתר "הסדנא" בעברית ובערבית ולפרסם בו מערכי שיעור ופוסטים אקטואליים הנוגעים להשלכות אירועי השעה על זכויות האדם, ולנהל דו-שיח בנושא חינוך לזכויות אדם עם קובעי מדיניות.

❖ תגובה למבצע צוק איתן ולאירועי הגזענות של הקיץ

תקופת הדיווח עמדה בסימן אירועי הדמים של הקיץ, שחייבו מחשבה מחודשת ותכנון והכנה מיוחדים לקראת שנת הלימודים. היינו עדים לעלייה דרמטית בתקריות של גזענות, ונראה היה כי גישות והתבטאויות גזעניות רכשו להן מידה רבה של לגיטימיות בציבור. הדבר הוביל אותנו לפתח ולהפיץ חומרים פדגוגיים בנוגע לחינוך נגד גזענות [בעברית](#) ו**[בערבית](#)** ולהפיצם למורים ברחבי הארץ לקראת פתיחת שנת הלימודים, בכדי לסייע להם ללמד סובלנות וערכים דמוקרטיים. פרסמנו את החומרים באתר "הסדנא" בשתי השפות, ושלחנו אותם למורות ולמורים באמצעות הקמפיין "[הצלצול הזה הוא בשבילנו](#)". החומרים הפדגוגיים כללו הנחיות שיטתיות ליצירת תוכנית מקיפה לחינוך נגד גזענות, רעיונות והצעות לתוכניות שיעור ופעילויות, הנחיות להתמודדות תוך-כיתתית עם המצב בעקבות המלחמה, מאמר על אפליה בכיתה נגד תלמידים שונים, ודיון בגזענות כלפי אוכלוסיות שונות בישראל. בנוסף, שלחנו לשר החינוך [מכתב](#) בנושא חינוך נגד גזענות, שהתמקד בצורך להתייחס לבעיות מבניות המונעות ממערכת החינוך להתמודד בצורה טובה יותר עם תופעת הגזענות. אנו גם משתפים פעולה עם ארגונים

אחרים בקואליציה העובדת לקדם חינוך לחיים משותפים, ועוסקים בקידום מדיניות ובהסברה תקשורתית למען מטרה זו.

❖ חומרים פדגוגיים

ספר לימוד על חינוך נגד גזענות: נוסף על החומרים שפיתחנו ופרסמנו בעקבות אירועי הקיץ, המשכנו לעבוד על הפקת ספר לימוד שישלב את ערכי זכויות האדם והחינוך נגד גזענות אל תוך תחומי הלימוד שונים, כולל מתמטיקה, אנגלית, מדע והיסטוריה. הספר אמור להתפרסם בתחילת שנת 2015. כמו כן הכנו ערכת כלים פדגוגית בנושא **צילום חברתי ככלי בחינוך נגד גזענות**, בניסיון לספק רעיונות לפעילויות עבור מורים המלמדים נושאים כגון אזרחות ומדעי החברה.

ערכות פדגוגיות על זכויות מול המשטרה: במהלך תקופת הדיווח השלמנו ופרסמנו שתי ערכות פדגוגיות בנושא זכויות אדם מול המשטרה: ערכה בעברית שכותרתה "**זכויות המפגינים**" עבור מחנכים העובדים עם בני נוער במגזר היהודי, וערכה בערבית שכותרתה "**חופש הביטוי בחיכוכים עם המשטרה**" עבור מחנכים העובדים עם בני נוער מהמגזר הערבי.

חומרים פדגוגיים ליום זכויות האדם הבינלאומי: בשיתוף עם צוות משרד החינוך לחינוך אזרחי, וכפי שעשינו זה מספר שנים, עיצבנו כרזה ופיתחנו תוכנית שיעור לקראת יום זכויות האדם הבינלאומי, המצוין ב-10 בדצמבר. הנושא השנה היה **הזכות לכבוד**. הכרזה הופצה לכל בתי הספר הממלכתיים בישראל באמצעות משרד החינוך. שיתוף הפעולה הזה עם משרד החינוך הפך למסורת שנתית, והוא ממצב את האגודה כארגון מוביל בחינוך לזכויות אדם.

❖ אתר האינטרנט

אתר "הסדנא – מרחב חינוכי לדמוקרטיה ולזכויות אדם" מופעל על ידי האגודה **בעברית ובערבית**. האתר מנגיש את החומרים החינוכיים שמפתחת האגודה למחנכים ולציבור הרחב בישראל. במהלך תקופת הדיווח הנוכחית פרסמנו באתר את החומרים הפדגוגיים שפיתחנו, מאמרים בנושא זכויות האדם, נושאים שעלו מן המלחמה ואירועי הקיץ, ועדכונים בנוגע לפעילויות מחלקתיות שונות. האתר בערבית כולל כמה חומרים שפיתחנו במיוחד עבור הקהילה הערבית, כדי לענות על צרכיה ולהתמודד עם נושאים אקטואליים הנוגעים למגזר הערבי. במהלך תקופת הדיווח רשם האתר בעברית ממוצע חודשי של 1,324 מבקרים ייחודיים, והאתר בערבית הגיע לממוצע חודשי של 778 מבקרים ייחודיים. כמו כן אנו שולחים מעת לעת ניוזלטר לרשימת תפוצה של נשות ואנשי חינוך, המונה כעת כ-3,000 מנויים (רבים מהם הצטרפו בעקבות הקמפיין "הצלצול הזה הוא בשבילנו", שנזכר לעיל).

❖ הכשרות, סדנאות וכנסים

הכשרת מורים: במהלך תקופת הדיווח קיימו אנשינו הכשרות, הרצאות וסדנאות רבות עבור מורים במגזר היהודי ובמגזר הערבי, שהתמקדו בלימוד ערכים דמוקרטיים, זכויות אדם, הזכות לשוויון, וכלים להתמודדות עם גזענות ותקריות גזעניות בבית הספר. למשל: סדנה מרובת-מפגשים בנושא ההתמודדות עם גזענות שקוימה בבית ספר בבאר-שבע, בה השתתפו 22 מורות ומורים מתחומים שונים ונתנו לנו משוב חיובי ביותר; סדנה בירושלים על ההתמודדות עם אירועי המלחמה והעלייה באירועים גזעניים, שבה השתתפו 20 מורות ומורים מבתי ספר תיכוניים בעיר; סדנה על חופש הביטוי בחטיבת ביניים בחיפה שבה השתתפו 35 מורות ומורים; סדנה

בת 30 שעות על לימוד ערכים דמוקרטיים עבור 22 מורות ומורים בחטיבת ביניים בנחף (עיירה ערבית בצפון);
סדנת הכשרה בת 30 שעות עבור 20 מורות ומורים לאזרחות בחטיבות ביניים מרחבי הארץ, ועוד.

מכללות להוראה: המשכנו לקיים גם במכללות להוראה הכשרות מסוג זה, במטרה לספק לנשות ואנשי החינוך כלים לחנך לערכים דמוקרטיים, להתמודדות עם אירועי גזענות בכיתה ולהובלת דיונים בכיתה על נושאים השנויים במחלוקת. השתתפנו בכנס פתיחת שנת הלימודים של סמינר הקיבוצים, ושרף חסאן, מנהל מחלקת החינוך של האגודה, היה אחד הדוברים הראשיים. אנו מתכננים סדנה פדגוגית על טכניקות התנהגותיות דידיקטיות בחינוך נגד גזענות, שנקיים במהלך הסמסטר השני עבור תלמידי שנה ראשונה הלומדים חינוך לגילאי בית ספר יסודי. במכללת לוינסקי השתתפנו ביום עיון לסגל המרצים על לימוד ערכים דמוקרטיים.

פרויקט צילום חברתי: הפרויקט, שהשקנו בשיתוף עם אגודת הסטודנטים של אוניברסיטת בן-גוריון, שואף לעודד צעירים מן הפריפריה בעלי מחויבות לאקטיביזם חברתי ללמוד על נושאים של זכויות אדם, ומצייד אותם בכלים שהם יכולים ליישם באקטיביזם שלהם על ידי ניצול טכנולוגיות זמינות – צילום ורשתות חברתיות. בשנת 2014 קיימנו 16 פגישות של הפרויקט, שעסקו בזכויות אדם, צילום חברתי, אקטיביזם והשימוש ברשתות חברתיות לקידום מטרות. אנו מתכננים תערוכה שבה יוצגו עבודות התלמידים.

פעילות ציבורית

מחלקת הפעילות הציבורית של האגודה משתמשת בכלי התקשורת המסורתית, במדיה חדשה, באתר האינטרנט שלנו ובכלים ציבוריים אחרים בכדי לקדם את המגוון הרחב של הסוגיות שבהן פועלת האגודה ושפורטו לעיל. במהלך תקופת הדיווח עבדנו להעלות את המודעות הציבורית להפרות משמעותיות של זכויות אדם בישראל ובשטחים הכבושים, ופעלנו במהירות לקדם בתקשורת את עמדות האגודה ותגובות לאירועי הדמים של הקיץ.

קידום מדיניות

במהלך תקופת דיווח זו התמקדו מאמצי קידום המדיניות של האגודה בעבודה בכנסת ומול פקידי ממשל, בעבודה במסגרת שיתופי פעולה וקואליציות, ובמאמצים לסכל חקיקה אנטי-דמוקרטית. נפגשנו עם חברי כנסת ובכירים בממשל והכנו ניירות עמדה בנושאים שונים.

בהקשר של חקיקה אנטי-דמוקרטית, האגודה עסקה במאמצי מדיניות רציפים ואינטנסיביים נגד הצעת החוק "[מדינת הלאום היהודי](#)" המקודמת בגרסאות שונות בכנסת. עמדת האגודה היא שחוק כזה יהווה אפליה כלפי האוכלוסיה הלא-יהודית בישראל, המונה מעל 20% מן האוכלוסיה, ויערער את אופייה הדמוקרטי של המדינה. בדומה לכך, אנו מתנגדים בחריפות להצעת החוק להגבלת כוחו של בית המשפט העליון, שתאפשר לכנסת להעביר מחדש חוקים שנפסלו בידי בג"ץ. הצגנו את התנגדותינו לחוק בדיון באוקטובר שהתקיים בוועדת השרים לענייני חקיקה. התנגדנו גם לחקיקה שתפגע במימון או בלגיטימיות של ארגוני זכויות אדם, ואנו משתתפים בקבוצת מומחים שכונסה בידי משרד המשפטים כדי לדון בחקיקה חדשה המשפיעה על עמותות לזכויות אדם.

❖ פעילות תקשורתית

במהלך תקופת הדיווח הוזכרה האגודה פעמים רבות ובהקשרים שונים בתקשורת בעברית ובתקשורת בערבית. אזכורים אלה כללו דיווחים על העבודה המשפטית של האגודה בבתי המשפט, תגובות האגודה להצעות חוק ולנושאים בחדשות, טורי דעה בעיתונות מאת צוות האגודה, וכיסוי של אירועים שונים שהאגודה יזמה או השתתפה בהם. בקיץ במיוחד עמלו דוברינו בעברית, באנגלית ובערבית ללא לאות לפרסם את תגובת האגודה לאירועים שהתרחשו ברצועת עזה, בירושלים המזרחית וברחבי ישראל, ובכדי להפיץ מידע שהאגודה הכינה, כמו זכותון העוסק בחופש הביטוי ובהסתה באינטרנט, ודף מידע מפורט למעסיקים ולעובדים בנוגע לחופש הביטוי ברשת. נציגי האגודה רואיינו בעיתונות, ברדיו ובטלוויזיה, ובמסמכים שהפצנו נעשה שימוש בידי עיתונאים שסיקרו את אירועי הקיץ.

❖ קמפיינים ציבוריים

למעשי האיבה של הקיץ נלוו התפרצות גזענית ואירועי תקיפה גזעניים ואלימים ברחבי הארץ. מחלקת החינוך והמחלקה הציבורית של האגודה הבינו במהירות שיש צורך ליצור ולהפיץ לקראת תחילת שנת הלימודים חומרים חינוכיים שיסייעו לאנשי חינוך בהתמודדות עם הגזענות. בסוף הקיץ, לקראת פתיחת שנת הלימודים, קיימנו קמפיין נרחב ברשת תחת הכותרת "[הצלצול הזה הוא בשבילנו](#)", להפצת חומרים פדגוגיים לחינוך נגד גזענות וטיפוח הסובלנות והחינוך לחיים משותפים למורים ולמחנכים ברחבי הארץ. במהלך הקמפיין חשפנו מאות מורות ומורים לחומרים שלנו, ולמעלה מ-800 נשות ואנשי חינוך חדשים נרשמו לרשימת התפוצה של מחלקת החינוך של האגודה. בנוסף, הצלחתו העיקרית של הקמפיין היא במיצוב מחלקת החינוך שלנו כמובילה בתחום מול מורים, מכללות להוראה ומחלקות חינוך עירוניות.

❖ אתר האינטרנט, רשתות חברתיות וניוזלטרים

אתרי האינטרנט של האגודה – בגרסאות [העברית](#), [הערבית](#) ו[האנגלית](#) – מעודכנים מדי יום במידע הטרי ביותר בנוגע לפעילות האגודה – פסיקות בבתי המשפט, חקיקה, זכותונים ודפי מידע, פרסומים ועוד. במהלך תקופת הדיווח שימשו אתרי האינטרנט של האגודה, עמודי הפייסבוק שלנו (גם כן בכל שלוש השפות) ורשימות התפוצה שלנו במייל ככלים מרכזיים להפצת מידע חיוני בנוגע לאירועי הקיץ. כך, לדוגמה, כאשר החלו בירושלים הפגנות לאחר רצח מוחמד אבו חדייר, השתמשנו בעמוד הפייסבוק שלנו בערבית כדי להפיץ מידע חשוב בנוגע לחופש הביטוי והזכות להפגין ולמחות. כאשר גברו איומי הפיטורים נגד עובדים ערבים במהלך מבצע צוק איתן, הפצנו ברשתות החברתיות בעברית ובערבית מידע עבור מעסיקים ועובדים בנוגע לפיטורים כאלה.

הנוכחות של האגודה גדלה במהלך תקופת דיווח זו. מיוני עד אוקטובר 2014:

- [אתר האינטרנט של האגודה בעברית](#) רשם ממוצע של 13,630 צפיות ייחודיות בחודש;
- [האתר באנגלית](#) רשם ממוצע של 3,223 צפיות ייחודיות בחודש;
- [האתר בערבית](#) רשם ממוצע של 1,341 צפיות ייחודיות בחודש.

נוכחותנו בפייסבוק ובטוויטר התרחבה אף היא בחודשים האחרונים.

פייסבוק:

- במהלך תקופת הדיווח, מספר ה"לייקים" בעמוד שלנו בעברית גדל מ-9,068 ל-10,205.

- מספר ה"לייקים" בעמוד הפייסבוק שלנו באנגלית גדל מ-3,603 ל-4,009.
- מספר ה"לייקים" בעמוד הפייסבוק שלנו בערבית גדל מ-3,422 ל-4,250.
- 75,000 איש נחשפו לסרטון וידאו שהכיל מידע על חופש הביטוי והמחאה בירושלים שהעלינו ביולי לעמוד הפייסבוק שלנו בערבית.
- 30,000 איש נחשפו לעלון בנושא זכויות תכנון ובנייה שהעלינו באוקטובר לעמוד הפייסבוק שלנו בערבית.

טוויטר:

- לחשבון הטוויטר שלנו בעברית יש מעל 7,747 עוקבים.
- לחשבון הטוויטר שלנו באנגלית יש 2,310 עוקבים.

ניוזלטר ועדכונים: הניוזלטר החודשי של האגודה בעברית נשלח לכ-8,500 מנויים ולכ-640 חברים באגודה, בעוד שהעדכונים באנגלית נשלחים לכ-3,626 מנויים. האגודה שולחת גם עדכון שבועי על הנעשה בכנסת (בעברית ובאנגלית) במהלך מושבי הכנסת ומיידעת את הקוראים בנוגע לעמדות האגודה בסוגיות שעל הפרק. עדכון הכנסת נשלח כיום לכ-950 מנויים בעברית ול-914 מנויים נוספים באנגלית – ומספרים אלה ממשיכים לצמוח. ניוזלטר האקטיביזם שלנו (בעברית) נשלח כיום לכ-2,073 מנויים. עדכונים לתקשורת הבינלאומית נשלחים כיום ל-1,419 מנויים.

❖ דוחות ופרסומים

- בספטמבר הגשנו לוועדת זכויות האדם של האו"ם [דוח צללים](#) בנוגע ליישום האמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ופוליטיות (ICCPR) בירושלים המזרחית.
- באוקטובר פרסמנו בשלוש שפות ([עברית](#), [ערבית](#) ו[אנגלית](#)) את "מעמדה של הזכות להפגין בשטחים הכבושים", נייר עמדה המציג את הבסיס החוקי לזכות למחות ולהפגין בשטחים הכבושים.
- בנובמבר פרסמנו [בעברית](#) ו**באנגלית** את הדוח "שלטון אחד, שתי מערכות חוק: משטר הדינים של ישראל בגדה המערבית", המציג את התופעה המטרידה של התפתחותן של שתי מערכות חוק ומשפט נבדלות בשטחים הכבושים – מערכת משפט אזרחית לאזרחים ישראלים, ומערכת משפט צבאית לתושבים פלסטינים.
- בדצמבר פרסמנו כמדי שנה את "תמונת מצב" – הסקירה השנתית שלנו על מצב זכויות האדם בישראל השנה החולפת, המתפרסמת ביום זכויות האדם הבינלאומי שחל ב-10 בדצמבר. הדוח, שפורסם [בעברית](#), [באנגלית](#), התמקד בהשלכות הקשות של מבצע "צוק איתן" על החברה בישראל, גם לאחר שהסתיים, וציין לחיוב ניצנים של הכרה בזכויות חברתיות.

❖ המחלקה לפניות הציבור

הקו החם של האגודה לפניות הציבור הוא הקשר הישיר שלנו לקבוצות ולפרטים הפונים אלינו לצורך קבלת מידע בנוגע לזכויות אדם ולסיוע משפטי במקרים בהם הופרו זכויותיהם. הקו החם מורכב ממתנדבים ומאנשי צוות

האגודה. במהלך תקופת הדיווח הגיעו לאגודה כ-1,100 בקשות פרטניות לסיוע. הסיוע הניתן הוא בדרך כלל מתן מידע מפורט והסבר כיצד למקסם את מיצוי הזכויות ולהתמודד עם רשויות הממשל, ו/או הפניה לקליניקות לסיוע משפטי או לארגוני זכויות המתמחים בנושא הפנייה. במקרים מסוימים אנו מתערבים באופן פעיל על ידי משלוח מכתבים או הגשות ערעורים ועתירות. בין שלל התחומים בהם התערבה האגודה בהצלחה נמנים:

זכויות חסויים: האגודה לקחה חלק בפורום של משפטנים ופעילי זכויות אדם ודנה בתיקוני חקיקה מוצעים לחוק העוסק באפטרופסות וחסויים. כ-10,000 אפטרופסויות חוקיות נפסקות בידי בתי המשפט מדי שנה. המידע שנאסף על ידי ארגונים העוסקים בתחום זה, ובקשות לסיוע המתקבלות על ידי מחלקת פניות הציבור שלנו, מצביעות על קיומו של מצב חמור שבו קשישים, חולים ונכים רבים המוגדרים כחסויים נתונים לחסדי אפטרופסים השולטים בגופם ובכושם, לעתים קרובות ללא כל התחשבות ברצונותיהם ובצרכיהם, וכי אפטרופסים רבים זוכים לסמכויות משפטיות שאינן מתאימות לצורכי החסויים. טענתנו היא שהתיקון לחוק המקודם בידי משרד המשפטים, המכוון לשקף את השינויים החברתיים ביחס לקשישים ולסובלים ממחלות נפש, ואת אמנת האו"ם בדבר זכויות של אנשים עם מוגבלויות, עדיין אינו מספיק לטפל בבעיה החמורה בתחום זה.

אפליה: בשנת 2013, לאחר שהקאנטרי קלאב בבאר שבע סירב לקבל לשורותיו חבר ערבי בתואנה שאינו תושב העיר, למרות שהמועדון מקבל לשורותיו יהודים שאינם תושבי באר-שבע, דרשה האגודה כי המשטרה תפתח בחקירה פלילית על פי החוק נגד אפליה גזענית. בזמנו שלחה האגודה מכתבים לקציני משטרה בכירים וליועץ המשפטי לממשלה, עד שלבסוף קיבלנו הודעה כי נפתחה חקירה. אולם הקיץ התבשרנו כי החקירה נסגרה למרות שלא נחקרו עדי מפתח ולא נבדקו ראיות המצולמות שתיעדו את האפליה. ביוני [ערערנו](#) על החלטת הפקליטות לסגור את חקירת התנהלותו של הקאנטרי קלאב בבאר שבע, ולאחרונה שלחנו מכתב לפרקליט המדינה בבקשה שיחליט בערעור.

תשלומים במערכת החינוך: באוקטובר הצטרפה האגודה לקליניקה המשפטית באוניברסיטת חיפה בהגשת [עתירה](#) לבג"ץ נגד מדיניות משרד החינוך לחייב הורים בתשלומים למערכת החינוך הציבורית, כפי שזו משתקפת מתזכיר משרד החינוך שהופץ במרץ 2014. העתירה הוגשה בשם 12 הורים לתלמידים שסבלו כתוצאה מן ההנחיות החדשות, המאפשרות לבתי ספר לגבות מהורים אלפי שקלים בשנה, להגדיל את מספר שעות הלימוד השבועיות שניתן לרכוש באופן פרטי בבתי ספר ממלכתיים ייעודיים, וליצור אבחנה רשמית בין בתי ספר ממלכתיים על פי גודל תשלומי ההורים ובכך למעשה לאפשר מערכת חינוך ממלכתית דיפרנציאלית. קודם להכנת העתירה, לקחה האגודה חלק בדיוני ועדת החינוך של הכנסת ובכתיבת ניירות עמדה.

שותפויות וקואליציות

האגודה ממשיכה להיות שותפה במספר שותפויות וקואליציות של ארגוני חברה אזרחית, בהן תפקידנו העיקרי הוא לנסח ולהוציא לפועל את אסטרטגיית קידום המדיניות. בין שותפויות אלה נכללות: הקואליציה הארצית להעסקה ישירה, הפורום לאכיפת זכויות העובדים, פורום עשר הקהילות, קואליציית הארגונים לשוויון וצדק לבדואים (בתיאום של שתי"ל), הפורום לתכנון אחראי (בתיאום שתי"ל), קואליציית האקדח על שולחן המטבח, הקואליציה לדיור בר-השגה, המטה הציבורי לשוויון בבריאות, והפורום למאבק בעוני. להלן מספר דוגמאות לפעילויותינו בקואליציות השונות במהלך תקופת דיווח זו:

- לקחנו חלק עם הקואליציה הארצית להעסקה ישירה ב"יום העסקה ישירה" בכנסת, וקידמנו את הנושא במגוון דיונים בוועדות כנסת.

- כחלק מהפורום לאכיפת זכויות העובדים, קיימנו כנס על עובדים שעתיים בכנסת. קיימנו פגישות עם משרד הכלכלה ועסקנו בקידום מדיניות בנושא העובדים השעתיים.
- כחלק מקואליציה של ארגונים בנושא חינוך עבדנו על נושא תשלומי החובה להורים בבתי ספר ממלכתיים. השתתפנו בדיוני כנסת בנושא, הצגנו נייר עמדה, והגשנו עתירה לבג"ץ.
- השתתפנו ב"יום דיור ציבורי" בכנסת במסגרת הקואליציה לדיור ציבורי והשתתפנו בדיוני ועדות ובכנס בנושא.